

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

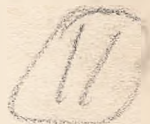

RANDERS PRIVATE
REALSKOLE

1877.

Indbydelsesskrift

til

Afgangs- og Aarsprøverne i Randers private Realskole

1 Juni og Juli 1877,

af

Cand. juris **H. St. Helms,**
Skolens Bestyrer.

INDHOLD:

- I. Forhandling i Rigsdagen angaaende Tilskud til Skolen.
- II. Skoleefterretninger.

RANDERS.

Trykt hos J. M. Elmenhoff & Søn.

I.

Forhandlingen i Rigsdagen angaaende Tilskud til Skolen.

Efterat de Betingelser for et Tilskud til Skolen, som Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet tidligere havde forlangt af mig, nemlig Understøttelse fra Randers Kommune og Amtsskolefond, vare opfyldte, indgav jeg sidste Sommer til Ministeriet en Ansøgning om Understøttelse. Efterat denne var bleven afslaaet, indsendte jeg gennem vor Rigsdagsmand, Kaptain N. P. Jensen, en Ansøgning til Rigsdagen. Forhandlingen herom førtes mellem Ordføreren (Th. Nielsen), N. P. Jensen, Kultusministeren, Brix og Berg, og da den i mange Henseender frembyder Interesse, navnlig for mine Kollegaer blandt de private Skolebestyrere, skal jeg her efter Rigsdagstidenden aftrykke et Udtog af den:

Ordføreren (Th. Nielsen): Angaaende Betænkningens Nr. 4, Skolebestyrer Helms' Andragende, som det ærede Medlem for Randers (N. P. Jensen) foreslaar henvist til Kirke- og Undervisningsministeren, skal jeg ikke udtale Noget, før jeg har hørt den ærede Forslagsstiller motivere det. Jeg skal nu kun udtale, at det ikke er paa Grund af, at man har nogen Tvivl om, at det er en god Skole, at der ikke foreslaas nogen Indstilling. Tvertimod, hvad der foreligger, synes at vise, at det er en god Skole, og den har ogsaa rigeligt Besøg, men det er, som det ærede Medlem ved, andre Grunde, som have bevirket dette Resultat, hvorom vi nærmere kunne forhandle, naar vi have hørt hans Motivering.

N. P. Jensen: Jeg har, som den ærede Ordfører udtalte, tilladt mig at stille Forslag om, at det Andragende, der er ind-

kommet til Finantsudvalget fra Skolebestyrer Helms i Randers, maatte blive henvist til Kirke- og Undervisningsministeren. Betænkningen for i Aar nøies med at henvise til, hvad der om samme Andragende blev udtalt i Betænkningen ifjor. Jeg skal derfor tillade mig at benytte Udtalelserne i sidstnævnte Betænkning, og hvad der foreligger i Andragendet, til at forklare Grunden, hvorfor jeg har stillet Forslaget.

Hr. Helms overtog i 1869 den omtalte Skole i Randers. Skolen havde dengang 25 Elever, den har nu 115. Af disse 115 ere 37 Sønner af mindre Landeiendomsbesiddere, der bo i Randers Bys Omegn. I 1872 søgte Hr. Helms om Tilladelse til at maatte faa Lov til at lade afholde Realafgangsexamen af lavere Grad, og det blev bevilget af Ministeriet, og i de 5 Aar, der ere gaaede siden da, have ikke mindre end 17 underkastet sig Realafgangsexamen og have alle bestaaet. Af disse vare 9 Sønner af Udenboende og 1 har bestaaet Examen med Udmærkelse. At en Realskole i en Provindsby vanskelig kan bestaa uden Hjælp, naar Bestyreren gjør sig Umage for at skaffe tilveie, hvad der er nødvendigt for enhver Skole, nemlig dygtige Lærerkrafter og passende Apparater af Skolebygninger, som svare til de Krav, Nutiden stiller, vil næppe blive benægtet. Hr. Helms er erkjendt for at være en dygtig Skolemand. Han har søgt at samle dygtige Lærerkrafter om sig, og hvad Skolebygningerne angaaer, har han med ikke ubetydelige Udgifter tilveiebragt en ny Skolebygning, som vistnok maa siges at være svarende til de bedste her i Landet. Han søgte i 1873 Tilskud til sin Skole gennem Kirke- og Undervisningsministeriet, men fik dengang det Svar, at saalænge Kommunen ikke ydede Skolen noget Tilskud, kunde Staten heller ikke yde Skolen noget saadant. Da han næste Gang kom til Ministeriet og bad om Understøttelse, fik han ikke samme Svar, men et andet. Det hed da, at efter de Overveielser, som i den nærmeste Fremtid kunde ventes at finde Sted angaaende eventuel Forbindelse mellem Almueskolen og den lærde Skole, vilde man ikke tage Beslutning angaaende dette Spørgsmaal, men stille det i Bero, og da han tredie Gang, det var i August f. A., henvendte sig til Ministeriet, fik han det Svar, at Ministeriet ikke havde fundet sig foranlediget til at fravige sin tidligere Resolution. I Mellemtiden havde Hr. Helms henvendt sig til Byraadet i Randers om at faa et Tilskud, og Byraadet bevilgede ham et Tilskud paa 250 Kr. til Oprettelse af 6 Pladser for halv Betaling, som saa skulde komme Børn af Byens Borgere tilgode, og Hr. Helms har endvidere forrige Aar faaet et Tilskud paa 200 Kr.

af Amtsskoleraadet, der har bevilget det under Forbehold af Ministeriets Approbation. I hvad jeg her har oplyst, forekommer det mig, at der ligger tilstrækkeligt Bevis for, at Skolen virkelig fortjener at blive understøttet, thi naar baade By- og Amdsraad erkjende dette ved at give Understøttelse, er dette dog Momenter af Betydning. Skolens forøgede Elevantal taler ogsaa derfor. Udtalelser fra Professorerne Mundt og Steen og Provst Sølling, som af Ministeriet have været beordrede til at overvære Realafgangsexamen, vidne ogsaa til Fordel for Skolen, og endelig skal jeg tillade mig at oplæse et lille Uddrag af den Anbefaling, som Randers Skolekommission har medgivet hans Andragende til Byraadet. Det hedder deri, „at Hr. Helms Skole med det Maal at forberede til Præliminærexamen af lavere Grad indtager en berettiget Plads paa Undervisningens Skala og udfylder et Hul mellem Latinskolen og den høiere Realskole paa den ene Side og Borgerskolen paa den anden Side, og da Skolen har vundet en efter vor Mening fortjent Anerkjendelse og med Alvor og Dygtighed arbejder hen imod sit Maal, betænke vi os ikke paa at anbefale Bestyrerens Andragende om en mindre Understøttelse af Byens Kasse“ o. s. v. Jeg tror hermed tilstrækkelig at have godtgjort, at Skolen kan siges at yde saadanne Garantier, at der vel kunde være Tale om Tilskud fra Statens Side. Den første Grund, som Ministeriet havde til sit Afslag, nemlig den, at Kommunen intet Tilskud gav, er ikke længere tilstede, idet saavel Kommunen som Amtet give Tilskud. Der er altsaa kun den anden tilbage. Paa enkelte Omraader kan jeg være Sangviniker; men jeg er ikke saameget Sangviniker paa dette Omraade, at jeg skulde tro, at det i en nær Fremtid vil være muligt at gennemføre Skolereformen saaledes, at man kan bringe Almueskolen og Latinskolen i nær Forbindelse med hinanden — det tør jeg ikke tro paa — men naar det er saa, at man ikke med Rimelighed kan vente sig denne Løsning i en nær Fremtid, saa forekommer det mig, at der er al Grund til at støtte en Skole, som man maa erkjende arbejder med Dygtighed, Iver og Alvor, tilmed da denne Skole — hvad der jo ogsaa udtales af Skolekommissionen — for Øieblikket maa siges at udfylde et Hul mellem den høiere Skole paa den ene Side og Borgerskolen paa den anden Side. Hr. Helms har søgt at faa et Tilskud af Statskassen og har i sit Andragende, forsaavidt han fik et saadant Tilskud, tilbudt derfor at ville oprette Fripladser, som udelukkende skulde komme til gode for Sønner af mindre Landeieendomsbesiddere, idet Tilskuddet fra Byens Side kommer til gode for

Børn af Borgere i Byen. Jeg tillader mig at anbefale Andragendet, og haaber ikke at møde stor — jeg vil sige Uvillie hos Udvalget. De faa Ord, den ærede Ordfører nu helligede Andragendet, røbede snarere Velvillie. Jeg ved nok, hvad der har gjort sig gjældende i Udvalget. Det er et Principspørgsmaal, nemlig Spørgsmaalet, om det vil være rigtigt at give Understøttelse til en Realskole i en By, hvor der er Latinskole, af Hensyn til den ventede Skole-reform, men det forekommer mig, at disse principielle Grunde ikke indeholde skjellig Anledning til ikke at yde denne Understøttelse til en Skole, der virker fortjenstlig, naar dog Ingen kan sige, naar det vil blive muligt at gennemføre en Skolereform.

Ordføreren (Th. Nielsen): Til det ærede Medlem for Randers (N. P. Jensen) skal jeg bemærke, at, naar Udvalget ikke har indstillet Randers Realskole til Understøttelse, er det ikke, fordi den Skolereform, som han omtalte, ikke er naaet. Det er Ministerens Grund, ikke Udvalgets; i det Mindste har jeg ikke opfattet det som den væsentligste Grund. Nei, den væsentligste Grund er en anden, nemlig den, at Randers By har en lærd Skole, hvortil Staten aarlig bidrager henved 40,000 Kr., efter det sidste Regnskab endog godt og vel saa meget. Det, at en By har en lærd Skole i sin Midte, som Staten paa denne Maade opretholder, er et saa stort Gode for dens bedste Borgere, og ligeledes for Andre, at Byen nok kan offere Noget paa sin Realskole, naar den ellers finder det tjenligt. Det ærede Medlem nævnte vel, at Byen har offret Noget til denne Skole, men jeg vil gjøre opmærksom paa, at den paa en Maade er, jeg vil ikke sige trykket dertil, men man har dog herfra fra første Færd indvendt, at Byen havde en Latinskole, og at den slet ikke gav Noget til Realskolen. Nu giver den 250 Kr., men, maa jeg spørge, om det er Noget at møde med for en Kommune som Randers, naar den har en lærd Skole i sin Midte. Saavidt man kan skjønne paa Afstand, ser denne Skole efter dens Bestyrelse og den ledende Aand, som gaaer gennem den, i det Hele ud til at være en af de bedre. Selv om altsaa den Reform var naaet, som det ærede Medlem omtalte, men som iøvrigt vistnok ikke vil naas i den Forstand, den høitærede Minister har ment, i alt Fald ikke for det Første, tvivler jeg dog om, at man vil anbefale denne Skole til Understøttelse.

Brix: Med Hensyn til Randers Skole kan jeg derimod ikke være enig med den ærede Ordfører. Det er ganske vist, at det er godt for Byen at have en lærd Skole, men den

afhjælper slet ikke det Savn, som her skal udfyldes. Det kan lidet nytte, at man har en lærd Skole, som kun er for en Del af Befolkningen, naar det er vanskeligt at faa de Mellemskoler, som netop for saadanne større Samfund ere aldeles nødvendige (Ordføreren: De have ogsaa en Borgerskole der.) Ja, de have ogsaa en Borgerskole, men det er ikke tilstrækkeligt. Der er et Spring imellem Borgerskolen og den lærde Skole, og det er netop det, der bliver udfyldt ved denne Skole. Byen offerer ogsaa meget paa sin Borgerskole og paa andre Skoler. Man maa vel huske paa, at der hviler en stor Byrde paa Byerne ved disse andre offentlige Skoler, som de dels ere forpligtige til at have, og som de dels frivillig holde bedre, end Loven egentlig paalægger dem at gjøre. Jeg tror heller ikke, at der kan rettes nogen Bebreidelse imod Randers for, at den ikke sørger ordentlig for sit Skolevæsen. Naar man understøtter saadanne Skoler som denne i andre Byer, forekommer det mig, at den Omstændighed, at der er en lærd Skole i vedkommende By, ikke kan være tilstrækkelig til at sige, at man ikke vil understøtte saadanne Skoler i saadanne Byer; det forekommer mig ikke at kunne holde Stik. Naar det nu tilige er oplyst, at denne Skole arbejder med stor Dygtighed, og at den ikke alene arbejder for Byen, men ogsaa i et temmeligt stort Omfang for det omkringliggende Land, forekommer det mig, at der er al Anledning til at henvende sig i den Henseende med en anbefaling til den høitærede Kultusminister. Hvorvidt han paa Grund af andre Hensyn uuligvis maatte finde sig foranlediget til at tage denne Sag under nøiere Overveielse, eller hvorvidt han maaske vil kunne gaae ind paa den, er en anden Sag, men saaledes som Sagen nu stiller sig for Thinget, forekommer det mig, at der efter de almindelige Principer, man følger, er al Anledning til ogsaa at anbefale denne Skole. Det forekommer mig saameget mærkeligere, at man viser sig saa streng hermed, da vi netop paa Finantsloven viste os meget villige til at understøtte Skoler, som søgtes oprettede, og hvor der altsaa ikke forelaa saadanne Kjendsgjæringer, som talte for, at det var en Gjærning, der var udført, som havde vist sin Dygtighed. Jeg havde Intet imod, at man gjorde det paa det andet Sted; men det forekommer mig, at der, naar man ikke ogsaa gjør det her, vil fremkomme en vis Uoverensstemmelse, en vis — ja jeg ved ikke ret hvad Udtryk, jeg her skal bruge — Partiskhed i den Herseende, en vis større Tilbøielighed til at understøtte visse Bestræbelser paa et Punkt end paa et andet. Jeg anbefaler derfor, at man ogsaa henviser dette Andragende til den ærede Kultusminister.

N. P. Jensen: For ikke at trætte det ærede Thing skal jeg udtale, at jeg i alt Væsentligt kan slutte mig til, hvad der blev udtalt af det ærede Medlem, der sidst havde Ordet. Jeg skal blot indskrænke mig til at sige, at et enkelt Punkt, som det ærede Medlem fremhævede, vilde jeg gjerne fremhæve lidt stærkere, nemlig, at det ganske vist er et Gode, som Randers Kommune sætter al mulig Pris paa, at den har en Latinskole; men fordi den har en Latinskole, som faar Tilskud af Staten, er der ingen Anledning til at betvivle, at Kommunen ikke i fuldeste Maade skulde opfylde sin Forpligtelse mod de Skoler, der ere den nærmest, nemlig Almue- og Borgerskoler. Dersom dette imidlertid er Forholdet, dersom det uaa siges, som jeg tror, det maa, at Randers Kommune paa enhver Maade understøtter sin Almue- og Borgerskole, saa vil det være det, som her i Rigsdagen først og fremmest maa anses for rigtigt og nødvendigt. Hvad saa Kommunen kan afse i Retning af Understøttelse til den private Realskole, er et Spørgsmaal, der ikke ganske maales med den Alen, som den ærede Ordfører benyttede.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet (Fischer): Jeg kommer nu til at omtale det sidstberørte Spørgsmaal, nemlig den Indstilling, som af et æret Medlem er knyttet til Betænkningens Nr. 4. Her maa jeg for mit Vedkommende lægge Vægt paa, hvad der ogsaa er omtalt her i Thinget, at Randers har en lærd Skole, og at der derigjennem ydes et meget betydeligt Bidrag til denne Bys Skolevæsen. En lærd Skole er paa Skolevæsenets Omraade til stor Fordel for en By, og inden man yder Understøttelse til en privat Skole i en saadan By, er det efter mit Skøn berettiget at spørge, om det ikke laa nærmere at tænke paa at yde Understøttelse til gode private Instituter i andre Byer, hvor der mangler enhver Understøttelse. (Brix: Begge Dele!). Ja, begge Dele; jeg skal fuldkommen indrømme Rigtigheden deraf, forudsat at vi have Raad dertil; men først, siger jeg, ligger det for at spørge, om vi have Raad dertil, og om denne Understøttelse ikke først maa komme til Anvendelse paa Steder, hvor Staten slet intet Bidrag giver til en videregaaende Undervisning. Der er mange Kjøbstæder, som ingen saadan have, og som maaske endog, naar vi gaa den historiske Vei tilbage, kunne paavise et bestemt Krav derpaa. Naar der er henvist til, at Ministeriet ved Besvarelsen har udtalt sig paa den anførte Maade, vil jeg dog være tilbøielig til at tro, at ogsaa det Moment, jeg nu har berørt, er udhævet af Ministeren. Jeg har ikke havt Leilighed til at se efter, hvorledes Besvarelsen har været affattet,

men jeg er tilbøielig til at tro, at denne Tanke ogsaa er kommen til Udtalelse i Ministeriets Svarskrivelse.

Berg: Jeg kunde egentlig i alt Væsentlig frafalde Ordet, fordi jeg i det Hele taget kan tiltræde de Betragtninger med Hensyn til Understøttelse af en Bys Skolevæsen, som den ærede Minister gjorde gjældende, da han talte om det Andragende, som det ærede Medlem for Randers Amts 2den Valgkreds (N. P. Jensen) har foreslaaet henvist. Der er kun en Bemærkning, som jeg har at gjøre til det ærede Medlem for Kjøbenhavns 2den Valgkreds (Brix), som erindrede mig om en Debat under Finantslovens 2den Behandling, hvor der var Tale om at yde et meget begrændset Beløb til Fripladser for fattige Børn i et Amt, hvor der fra Statens Side, saavidt mig bekjendt, ikke ydes en eneste Skilling til en udvidet Undervisning. Dette vil det ærede Medlem sammenligne med, at vi, medens vi efter offentlig Berøgning yde omtrent 41,000 Kr. til det lærde Skolevæsen i Randers By, nu skulle gaa videre og yde Understøttelse til en anden Skole der i Byen. Jeg tror ikke, at det ærede Medlem med Hensyn til dette Spørgsmaal kunde være uheldigere i at vælge Exempler til Sammenligning. Det ærede Medlem for Randers Amts 2den Valgkreds var saa venlig at meddele os, at Randers Almueskolevæsen var i en god Tilstand, og at Kommunen offrede derpaa, hvad man kunde vente af en saadan Kommune. Jeg vil gjerne bede det ærede Medlem — der har aabenbar Interesse for Sagen at fortsætte med Oplysninger i den Retning, at give os statistiske Oplysninger om, hvor mange Børn der søger den offentlige Almueskole, som for Kommunens Regning er etableret i Randers By, hvilken Undervisning der er etableret for disse Børn, hvormeget de gaa i Skole, og til hvilket Maal man agter at føre dem, samt hvilken Udgift Randers Kommune har pr. Barn i disse Skoler. Jeg tror ikke, at der har foreligget saadanne Oplysninger tidligere, men maaske det ærede Medlem kan give dem, og at det deraf vil fremgaa, at Randers Kommune i den Henseende i en væsentlig Grad danner en Undtagelse fra, hvad der desværre — skjøndt jeg maa sige, at det dages paa enkelte Steder i Kommunerne i saa Henseende — er Tilfældet i Byerne, nemlig at man for den største Del af Børnenes Vedkommende giver dem en meget utilstrækkelig Almueundervisning. Det turde derfor endnu ikke være oplyst, at der derfra kan hentes Grund til yderligere end med 41,000 Kr., som allerede angivet, at støtte Skolevæsenet i Randers. Det kan beklages, at en driftig og dygtig Bestyrer som Hr. Helms kommer til at lide under dette,

om det ærede Medlem vil, Principspørgsmaal, men jeg tror, at det er overordentlig naturligt, at vi dele den Betragtning, som nu ogsaa er bleven udtalt af den ærede Minister, og som vi ved flere Leiligheder have hævdet angaaende disse Spørgsmaal. Det gælder om ved en Reform af vort lærde Skolevæsen at faa Midler frie for at kunne sprede dem paa flere Steder i Landet, hvor man nu ikke modtager nogen Hjælp til en forøget Undervisning.

N. P. Jensen: Den høitærede Minister udtalte, at der var mange andre Kjøbstæder, hvor der følte Trang til saadanne Realskoler som den, hvorom der her er Tale, og at man var nærmere til at understøtte dem. Det skal jeg ikke benægte, og hvor der viser sig en saadan Trang, skal jeg stemme for at bevilge Tiitskud. Men Spørgsmaalet er, om der i Randers er Trang til en Realskole af den Beskaffenhed, som her er omtalt, og det forekommer der mig dog at være et temmelig soleklart Bevis for i den Omstændighed at en Skole, der i 1869 talte 25 Elever, for Øieblikket tæller 115. Naar den høitærede Minister samtidigt udtalte, at der dog vistnok i det Svar, som Ministeriet gav paa den Ansøgning, som Hr. Helms i sin Tid indsendte, ikke alene var talt om det Moment, jeg havde anført, men tillige om andre Momenter, saa skal jeg indrømme det, men oplyse, at jeg kun har støttet mig til de Udtalelser, der findes i Betænkningen fra forrige Aar, og ikke har Ministeriets Resolution, som var bilagt det Andragende, der dengang kom ind fra Hr. Helms. Hvad angaaer de Udtalelser, som kom fra det ærede Medlem for Veile Amts 2den Valgkreds (Berg) skal jeg bemærke, at jeg kom ind paa Spørgsmaalet af ganske andre Grunde, end det ærede Medlem nu syntes at ville tillægge mig. Det var i et Svar til den ærede Ordfører, at jeg sagde, at Randers Kommune først og fremmest havde Forpligtelse til at understøtte sin Almue- og Borgerskole, og at jeg troede, at den gjorde dette saaledes, som man kunde forlange af en saa stor Kommune. Nu forlanger det ærede Medlem, at jeg skulde oplyse, hvor mange Elever der er, hvorledes Undervisningen er ordnet — vel ogsaa i Borgerskolen, og det forekommer mig, at dersom det ærede Medlem havde spurgt om Borgerskolen, havde det havt en langt større Betydning, thi derved vilde det vise sig, i hvilken Grad Helms Skole var nødvendig eller ikke — hvor meget enhver Elev kostede Byen osv. Havde jeg tænkt mig, at dette kunde have nogensomhelst Betydning for Afgjørelsen af denne Sag, skulde jeg have sørget for at have alle disse Oplysninger paa rede Haand. Skød derimod det

ærede Medlem Spørgsmaalet ind i Diskussionen, for at faa det Svar fra mig, at jeg ikke derom saa mig istand til strax at give nogen Oplysning, skal han meget let naa sin Hensigt, thi dette Svar skal jeg gjerne give; men da Oplysningerne ikke have Betydning for Sagen, ser jeg ikke Andet i det ærede Medlems Spørgsmaal, end Ønsket om at faa tilfredsstillet en pirret Nysgjerrighed, og dertil føler jeg mig ikke forpligtet.

Brix: Dersom det ærede Medlem for Kolding (Berg) nøiagtigt havde hørt, hvad jeg sagde, tror jeg ikke, han vilde have givet sine Bemærkninger den Form, han gav dem. Jeg anførte slet Intet imod, at man havde understøttet en anden Skole; jeg fandt det tvertimod i sin Orden, og jeg stemte derfor. Jeg har saaledes slet Intet imod de Betragtninger, det ærede Medlem gjorde gældende i den Henseende; men jeg sagde kun, at der var den Forskjel, at man der understøttede Noget, hvorom det endnu ikke var godtgjort, at det virkelig tilfredsstillede den Trang, man vilde afhjælpe, hvorimod der her var en lang Erfaring; det var den Side af Sagen, jeg navnlig tillod mig at fremhæve. Det ærede Medlem gjorde dernæst gældende, at det var en Understøttelse til Randers Kommune (Berg: Randers Skolevæsen!), ja, Randers Skolevæsen, men det er ikke Tilfældet. Randers er ikke forpligtet til at sørge for en bedre Undervisning for det omliggende Distrikts Børn, og det er netop oplyst, at der er mange Landboere i Omegnen af Randers, som ikke let ad anden Vei kunne skaffe deres Børn en bedre Undervisning end den, Landsbyskolen giver, og som derfor sende dem ind til denne Skole. Andragendet gaar ogsaa netop ud paa at erholde Understøttelse til Fripladser for saadanne Børn, hvis Forældre bo udenfor Byen, og Følgen er altsaa, at den Understøttelse, der her gives, langtfra er til Randers Kommunes Skolevæsen, men snarere netop til Omegnens. Iøvrigt er jeg naturligvis fuldstændig enig i den Betragtning, som den høitærede Minister gjorde gældende, at man først og fremmest maa sørge for de Steder, hvor der ingen lærd Skole er, og det have vi ogsaa gjort i en lang Aarrække; men det, hvorom Spørgsmaalet dreier sig her, er, om den Omstændighed, at der er en lærd Skole i en Kommune, skal udelukke fra al anden Understøttelse af denne Kommunes Skolevæsen. Det er dette, jeg ikke ganske kan være enig i.

Ordføreren (Th. Nielsen): Jeg skal forresten minde om, at denne Realskole i Randers kunde være heldigere stillet, naar ikke Staten paa en Maade

konkurrerede med den derved, at den lader det Lokale, der tidligere i den lærde Skole er blevet benyttet af de to nederste Klasser, benyttes af Latinskolens Lærere til der privat at undervise Børn. Disse Børn kunne bedre overgaa til Realskolen, hvorved altsaa Statens Konkurrence med den vilde høre op.

Kaptain N. P. Jensens Forslag om at henvise Andragendet til Kultusministeren forkastedes med 42 St. mod 9. Jeg skal afholde mig fra enhver Kommentar til hvad der er fremkommet under denne Forhandling, og kun dybt beklage, at Forkastelsen af Andragendet har berøvet mig Evne til at oprette nogle Fripladser i Skolen for begavede Bondesønner. Jeg maa iøvrigt bringe Dhrr. Kaptain Jensen og Professor Brix min hjerteligste Tak for den Interesse, de have vist Skolen ved saa kraftig at tale dens Sag.

Karakterernes Værdi er følgende: $ug = 8$ Points, $mg = 7$ P., $g = 7$ P., $tg = 1$ P. $mdtg = \div 7$ P., $slet = \div 23$ P. Til at bestaa Examen udfordres 25 og til at bestaa med Udmærkelse 68 Points. Ingen Elev maa indstille sig til den mundtlige Eamen, medmindre han for de danske Stile har opnaaet en samlet Karrakterværdi, som ikke er negativ.

De skriftlige Opgaver vare:

Dansk Stil:

1. Morthen Luther.
2. Hvilke Opfindelser have især lettet Forbindelsen mellem Landene.

Regneopgave Nr. 1:

- a) $15x + 2500y = 10064.$
 $3x - y = 5,5936.$ } x og y søges.
- b) Hypotenusen i en retvinklet Trekant er delt i Stykker af 3 og 8 Fods Længde ved en vinkelret Linie fra den rette Vinkels Spids; hvor stor bliver Trekantens Sider, den vinkelrette Linie og Arealet?
- c) At beregne $\sqrt[5]{7^{17} \cdot 17^7}$.

Regneopgave Nr. 2:

- a) $\frac{\sqrt{4614} + 31348}{10000}$ søges med 6 Decimaler.
- b) Fem Sødskende paa 13, 11, 9, 6, 3 Aar skulle dele en Arv paa 24000 Kroner saaledes, at deres Dele forholde sig som det Antal Aar, hver af dem mangler i 20 Aar.
- c) At dividere $x^5 + 1$ med $x + 1$.
- d) To Trekanter, af hvilke den ene er ligebenet, have en Vinkel fælles, den, som er Topvinkel i den lige-

benede Trekant. Trekanterne have samme Areal, og den ene Trekants Vinklen indesluttende Sider ere 147 og 243 Fod; hvor store ere de lige lange Sider i den ligebenede Trekant.

Da der oftere bliver forespurgt hos mig, hvilke Rettigheder Underkastelsen af Realafgangsexamen af lavere Grad medfører, skal jeg her meddele Begyndelsen af Frdg. 28de Mai 1859 angaaende Indretningen af en Afgangsexamen ved Realskolerne, svarende til og med samme Retsvirkning som den ved Kjøbenhavns Universitet almindelige Forberedelsesexamen af lavere Grad; det hedder heri:

Paa Ministeriets allerunderdanigste Forestilling har det behaget Hans Majestæt Kongen ved allerhøieste Resolution af 13de April d. A. allerunderdanigst at bemyndige Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet til at bevilge saadanne Realskoler i Kongeriget Danmark, hvis hele Undervisningsplan efter en af Ministeriet foranstaltet Undersøgelse af Skolens Tilstand i det Hele befindes at være saaledes anlagt, at den afgiver Betyggelse for en ved Udløbet af Statens Kursus vel afsluttet og afrundet Undervisning, Tilladelse til for deres egne Disciple at afholde en under behørig Koutrol stillet Afgangsexamen, som kan træde istedetfor den ved allerhøieste Resolution af 17de Juli 1857, bekendtgjort under 1ste August næstefter, ved Kjøbenhavns Universitet anordne almindelige Forberedelsesexamen i dens lavere Grad, saaledes at der tillægges dem, der medbringe Skolens Vidnesbyrd om at have bestaaet Afgangsexamen, samme Ret og Adgang, som Aflæggelsen af bemeldte Forberedelsesexamens lavere Grad giver til at indstille sig til Optagelse som Elever ved den kongelige Veterinair- og Landbohøi-

skole, til at tage den fuldstændige Veterinair-examen, pharmaceutisk Examen eller juridisk Examen for Ustuderede, dog at de, som ville indstille sig til pharmaceutisk Examen, tillige have at underkaste sig den for Pharmaceuter bestemte særlige Prøve i Latin.

Det ses heraf, til hvilke Livsstillinger Examen forlanges som en Nødvendighed, men det er en Selvfølge, at det i hvilkensomhelst Stilling et ungt Menneske skal indtræde, er en stor Fordel for ham, naar han medbringer Bevis for, at han har underkastet sig denne Examen. Jeg raader derfor de Forældre, der paa nogen Maade kunne offere saameget paa deres Børn, at de lade dem blive i Skolen, indtil de kunne underkaste sig Examen; de ville have Gavn deraf hele deres Liv. Jeg skal her anføre, at i de 6 Aar, Skolen har havt Tilladelse til at afholde Examen, have de unge Mennesker, der skulle underkaste sig denne, havt Tilbud om gode Pladser længe før Examen, og saaledes vil det ogsaa gaa i Fremtiden; Examensbeviset giver en Garanti for, at Vedkommende har lært noget, og han vil altid blive foretrukken for dem, der ikke kunne præstere et saadant Bevis. Examen vil af en nogenlunde begavet og flittig Dreng, der ikke kommer ind i Skolen senere end det 10de Aar, i Reglen kunne tages i det 15de Aar; men det er naturligvis en ufravigelig Betingelse, at de maa arbeide til Stadighed og flittigt i Hjemmet, og naar jeg af og til har lovet en Elevs Forældre, at han om saa og saa lang Tid vilde kunne underkaste sig Examen, saa er det kun under denne Betingelse. Det kunde synes overflødigt at bemærke dette, da man skulde tro, at det fulgte af sig selv; men der gives virkelig Forældre, der ere af den Mening, at naar de blot sætte deres Børn i en Skole, saa bliver det Skolens Sag at sørge for at bringe dem til det Maal, som ønskes, uden at Hjemmet har flere Forpligtelser; mod

denne Opfattelse nedlægger jeg herved den bestemteste Protest; naar Hjemmet ikke kraftig støtter Skolen, navnlig ved at paase, at Hjemmearbejdet udføres ordentligt, kan Skolen lidet eller intet udrette.

Skolen talte ved sidste Omflytning 113 Elever, der paa følgende Maade vare fordelte i Klasserne:

V Klasse a:

1. Søren Peter Jørgensen (Gaardeier C. Jørgensen, Vellev).
 2. Adolph Winding (afd. Uhrmager Winding, Randers).
 3. Carl Sennels (Postkontrahent Sennels, Randers).
 4. Vilhelm Gregers Sommer (Skrædermester Sommer, Randers).
 5. Jens Johannes Kjær (afd. Typograf Kjær, Randers).
- Disse Elever indstille sig alle til indeværende Aars Afgangsexamen.

V Klasse b:

1. Villiam Mohnsen (Proprietair Mohnsen, Kalstrup).
2. Marius Rosenkilde (Proprietair Rosenkilde, Enslev).
3. Laurits Ludvig Kjærgaard (Proprietair Kjærgaard, Helsted).
4. Niels Levinsen Barlag (Lærer Barlag, Randers).
5. Prosper Mattat (Fabrikant Mattat, Randers).
6. Peter Nicolai Schouby Krüger (Linierer Krüger, Randers).
7. Abraham Carl Moritz Emanuel Rosenberg (Maler Rosenberg, Langaa).
8. Preben Schak Nellemann (Kjøbmand K. Nellemann, Randers).

9. Niels Henrik Larsen (Smedemester N. Larsen, Randers).
10. Johan Frederik Sørensen (Stadsingeniør Sørensen, Randers).
11. Johan Christian Pantlitz Langballe (Pastor Langballe, Kristrup).
12. Arvor Nimb (Kaptain Nimb, Norge).
13. Anton Julius Gustav Edvard Berg (Mekanikus Berg, Randers).
14. Peter Christian Sørensen (Gjæstgiver Sørensen, Randers).

IV Klasse a:

1. Anders Marius Christoffer Visborg (Murmester Visborg, Randers).
2. Andreas Peter Valdemar Lindstrøm (Maler G. Lindstrøm, Randers).
3. Martinus Nielsen Møller (Gaardeier L. Møller, Vorup).
4. Lauritz Peter Blichfeldt (Kjøbmand L. Blichfeldt, Randers).
5. Jens Peter Svendsen (Bagermester Svendsen, Randers).
6. Thomas Jørgensen (Møller Jørgensen, Skansmøllen).
7. Viggo Vilhelm Møller (Kommissionær Møller, Randers).
8. Valdemar Frederik Conrad Thøde (Stabstrompeter Thøde, Randers).
9. John Marolly (Stationsforvalter Marolly, Randers).
10. Jens Ove Rasmussen (Gaardeier Rasmussen, Kristrup).
11. Johannes Dich (Snedkermester Dich, København).
12. Christian Hennings (afd. Vinhandler Hennings, Randers).
13. Hans Christian Frederik Petersen (Læderhandler Petersen, Randers).
14. Henrik Sager Johan Theodor Lassen (Stationsforvalter Lassen, Faarup).
15. Otto Andreas Bræmer (afd. Bogholder Bræmer, Randers).

16. Peter Charles Nielsen (Oversergeant Nielsen, Odense).
17. Carl Julius Johan Ostenfeld*) (Proprietair Ostenfeld, Skjærring Mølle).

IV Klasse b:

1. Villiam Nicolai Peter Mouritzen (Uhrmager J. Mouritzen, Randers).
2. Søren Peter Damsgaard Bendixen (Gaardeier Bendixen, Sønder-Onsild).
3. Hans Peter Emil Kjeldsen (Skomagermester Kjeldsen, Randers).
4. Laurits Nellemann (Broder til Nr. 8 i V b).
5. Hans Jørgen Hansen (Skomagermester Hansen, Randers).
6. Gottlieb Christian Erichsen (Smedemester J. C. Erichsen, Randers).
7. Victor Emil Sørensen (Bagermester Sørensen, Randers).
8. Søren Julius Larsen (Vinhandler Larsen, Randers).
9. Anders Sørensen (Gaardeier Sørensen, Marienlyst).
10. Carl Johan Bensen (Stenhugger Bensen, Randers).
11. Christian Theodor Buch (Skomagermester Buch, Randers).
12. Christian Oscar Marius Nielsen Reffs (Overvagt-mester Reffs, Randers).
13. Carl Wulff Simon (Kommissionær Simon, Randers).
14. Søren Sørensen Brøste (Gaardeier Brøste, Kristrup).
15. Christen Ellitshøi Ibsen (Stedfader, Gaardeier Chr. Hansen, Sønder-Onsild).

III Klasse:

1. Vilhelm Schach Wendelboe (Slagtermester Wendelboe, Randers).
2. Cecil Frederik Vilhelm Gudmundsen (afd. Assessor Gudmundsen, Randers).

*) Nylig indkommen i Skolen.

3. Niels Christian Sørensen (Dreiermester Sørensen, Randers).
4. Rasmus Rasmussen (Gaardeier A. Rasmussen, Laurisminde).
5. Emil Ferdinand Harder (Fotograf Harder, Randers).
6. Thorvald Hansen Svendsen (Broder til Nr. 5 i IV a).
7. Carl Christian Lodberg (Snedkermester Chr. Lodberg, Randers).
8. Alfred Georg Lawrence (Værkfører Lawrence, Randers).
9. Søren Nielsen Justesen (Snedkermester Justesen, Randers).
10. Andreas Henning Tycho Thyboe (Garvermester Thyboe, Randers).
11. Charles Alexander Mouritzen (Uhrmager M. Mouritzen, Randers).
12. Jens Peter Jensen (Gaardeier J. Jensen, Lee).
13. Ole Sigvard Berg (Rebslaar Berg, Randers).
14. Frederik Schenkel Møller Blichfeldt (Broder til Nr. 4 i IV a).
15. Carl Theodor Krüger (Broder til Nr. 6 i V b).
16. Jens Larsen (Broder til Nr. 8 i IV b).
17. Vilhelm Berg (Slagtermester Berg, Strømmen).
18. Niels Jensen (afd. Gaardeier J. Pedersen, Øster-Tørslev).
19. Christian Juncher (Fabrikant Juncher, Randers).
20. Jakob Nathan (Slagtermester Nathan, Randers).
21. Rasmus Færch Svendsen (Kaptain Svendsen, Randers).
22. Iohannes Joseph Adelbert Berg (Broder til Nr. 13 i V b).
23. Niels Sehested Schwartz (Proprietair Schwartz, Klostergaarden).

II Klasse:

1. Carl Marius Zachø (Gjæstgiver Zachø, Laurberg).
2. Christen Jørgen Jensen (Gaardeier N. Jensen, Ilseø).

3. Otto Johnsen (Frisør Johnsen, Randers).
4. Erik Bondorph Nellemann (Farver Nellemann, Randers).
5. Christen Andreasen (Handskemager Andreasen, Randers).
6. Eliot Christian Jensen Gram (Rebslaar Gram, Randers).
7. Christian Nicolai Eginus Hansen (Kjøbmand J, F. Hansen, Randers).
8. Jens Hansen Nellemann (Kjøbmand N. Nellemann Randers).
9. Carl Gordius Haurbach (Kjøbmand N. Haurbach, Randers).
10. Jess Johannes Moritz Rosenberg (Broder til Nr. 7 i V b).
11. Frants Portofé Bahnsen (Plantør Bahnsen, Langaa).
12. Sophus Georg August Lindstrøm (Broder til Nr. 2 i IV a).
13. Frederik Vilhelm Pedersen (Kjøbmand N. Q. Pedersen, Randers).
14. Henry August Sørensen (Broder til Nr. 7 i IV b).
15. Jørgen Gug Vilhelm Jensen (Restauratør Jensen, Langaa).
16. Carl Poul Herman Heinrich Behrens (Bundtmager Behrens, Randers).
17. Victor Johnsen (Broder til Nr. 3).
18. Niels Sørensen (Broder til Nr. 9 i IV b).
19. Rudolf Nielsen (afd. Jæger Nielsen, Hasseldorf i Holsten).
20. Oscar Vilhelm Berg (Broder til Nr. 13 i V b).
21. Johan Christoffer Brøste (Broder til Nr. 14 i IV b).

I Klasse:

1. Mogens Albert Kjær (Gjærtler Kjær, Randers).
2. Carl Hubert Munch (Proprietair Munch, Riis Mølle).

3. Christian Andreas Sønderbye (Gjærtler Sønderbye, Randers).
4. Ernst Julius Willaume (Gørtler Willaume, Randers).
5. Laurits Christoffer Larsen (Broder til Nr. 9 i V b).
6. Søren Martin Zacho (Broder til Nr. 1 i II).
7. Peter Brøste (Broder til Nr. 14 i IV l).
8. Anton Bjerregaard (Kjøbmand Bjerregaard, Randers).
9. Gerhard Grove Haurbach (afd. Kjøbmand Haurbach, Randers).
10. Mads Peter Bertram Darum (afd. Restauratør Darum, Randers).
11. Niels Frandsen Schwartz (Broder til Nr. 23 i III).
12. Peter Vodschou (Stedfader, Kjøbmand Laage, Hadsund).
13. Jens Martin Hartz Maarup (Stedfader, Sadelmager Holleufer, Kjøbenhavn).
14. Niels Christian Sønderbye (Broder til Nr. 3).
15. Johannes Ivar Christian Erichsen (Broder til Nr. 6 i IV b).
16. Magnus Christian Nielsen (Slagtermester Nielsen, Randers).
17. Emil Johan Larsen (Broder til Nr. 8 i IV b).
18. Vilhelm Laurits Larsen (Broder til Nr. 17).

I Lærerpersonalet er i sidste Aar sket flere Forandringer. Lærer Andersen blev kort før Juul kaldet til Skolelærer paa Fyen; i hans Sted blev cand. phil. Schjær Lærer ved Skolen; han overtog alle Andersens Fag. Istedetfor Gymnastiklærer Jensen, der fik en Ansættelse paa Kæmnerkontoi-ret, overtog Gymnastiklærer Eddelien Gymnastikundervisningen. Endelig er Sangundervisningen bleven overtaget af Musiklærer Starup.

Herefter have Undervisningsfagene i det forløbne Skoleaar været fordelte mellem Lærerne paa følgende Maade:

Bestyreren: Historie i I—V; Tysk i IV—V; Fransk i IV—V.

Fhv. Skolebestyrer Rosing: Engelsk i III—V; Tysk i II—III; Geografi i III; Dansk i I—II; Religion i I.

Cand. phil. Barfoed: Matematik i IV—V; Dansk i V; Religion i II—V; Naturhistorie i III—V.

Lærer Væde: Geografi i IVa—V; Naturlære i V; Regning i III—V, Skrivning i I—II og V.

Cand. phil. Schjær: Dansk i III—IV; Geografi i I—II og IVb; Regning i I—II; Skrivning i III—IV.

Maler Lindstrøm: Tegning i III—V.

Musiklærer Starup: Sang i I—V.

Gymnastiklærer Eddelien: Gymnastik og Svømning i I—V.

I Aarets Løb er i de forskjellige Klasser udført følgende Arbejder:

V Klasse a:

Dansk (3 Timer ugentlig). Tiden er anvendt til Oplæsning med Analyse, Grammatik, skriftlige Udarbejdelser og Skriftlæsning. 2 Stile ugentlig.

Tysk (3 Timer). Hele den prosaiske Del af Rungs tyske Læsebog, samt Simonsens Formlære. 1 Stil ugentlig.

Engelsk (2 Timer). Listows engelske Læsetykker II p. 98—161; S. Rosings Formlære. 1 Stil ugentlig.

Geografi (2 Timer). Hele Geografien efter Erslevs Nr. 2.

Naturhistorie (3 Timer). Hele Systemet er gennemgaaet: Dyrerigets Naturhistorie efter Feddersens Bøger, Planterigets efter V. Strøms Bog. Billedværker, Skolens naturhistoriske Samling og Udflugter i Naturen have været Hjælpe midler til Forstaaelsen.

Historie (3 Timer). Hele Kofods fragmentariske Verdenshistorie og Kochs Fædrelandshistorie ere læste.

Naturlære (2 Timer). Efter Mortensens Naturlære er læst de 5 første og de 2 sidste Kapitler.

Arithmetik (3 Timer). Potens, Rod, Logarithmer og Rentesregning efter Steens Algebra. I Ligninger af første Grad ere Eleverne blevne øvede gennem de ugentlige Hjemmeopgaver, til hvis Gjennemgang den ene Time er bleven benyttet.

Geometri (3 Timer). Mundts Plangeometri, 5—7 Kapitel. 1 Time om Ugen er anvendt til geometriske Konstruktioner.

Regning (3 Timer). Indøvet Rentesregning, fremmede Landes Mønt, Maal og Vægt, Kvadratrod, Kubikrod, Udmaaling af Flader og Legemer samt blandede Opgaver efter Hansens Regnebog Nr. 3. 1 Time Hovedregning ugentlig.

Skrivning (2 Timer).

Tegning (2 Timer). Frihaandstegning efter Fortegninger, Skyggetegninger og Gibsornamenter; der er tegnet saavel med Blyant som med Sortkridt.

Sang (1 Time). Tostemmige Sange ere indøvede efter Boiesens Sangbog.

Gymnastik (2 Timer).

Fransk (1 Time). Heri have kun de Elever deltaget, hvis Forældre have ønsket det. Pios Læsebog og Grammatik ere benyttede.

V Klasse b:

Dansk (3 Timer). Som i V a.

Tysk (2 Timer). Efter Rungs Læsebog er læst p. 129—182; hele Simonsens Formlære er gennemgaaet. 1 Stil ugentlig.

Engelsk (3 Timer). Som i V a.

Historie (3 Timer). Efter Kofod er læst forfra til Amerikas Opdagelse, efter Koch fra Reformationen til Nutiden.

Geografi (2 Timer). Asien, Afrika, Amerika og Australien efter Erslevs Nr. 2.

Religion (2 Timer). Den gamle Pagts Historie, Troens tredie Artikkel, Herrens Bøn og Naademidlerne efter Balslevs Bøger; nogle Salmer ere læste.

Naturhistorie (3 Timer). Mennesket og dets Organisme, Fiskene og Leddyrene efter Feddersens mindre Lærebog. De fri- og samkronede tokimbladede Blomsterplanter ere gjennemgaaede efter Strøms Planterigets Naturhistorie. Undervisningen har ogsaa været støttet af de under V a nævnte Hjælpemidler.

Naturlære (2 Timer). Som i V a.

Arithmetik (3 Timer). Multiplikation, Division, Proportioner og Decimalbrøk efter Steens Arithmetik. Der er givet Eleverne Øvelse i Løsningen af lette Ligninger og andre Opgaver ved ugentlige Hjemmearbejder, til hvis Gjennemgang den ene Time har været benyttet.

Geometri (3 Timer). Mundts Plangeometri, Kap. 1—4; den ene Time er anvendt til geometrisk Tegning.

Regning (3 Timer). Gjennemgaaet Decimalbrøk, Gjennemsnitsregning, omvendt og omvendt sammensat Forhold, Delingsregning samt Rentesregning dels efter Barlags dels efter Hansens Regnebog. 1 Time Hovedregning.

Fransk (1 Time). Som i V a.

Skrivning.

Tegning.

Sang.

Gymnastik.

} Som i V a.

IV Klasse a.

Dansk (4 Timer). Wulffs danske Læsebog 3die Del har været benyttet til Oplæsning og Analyse; efter Wulffs Grammatik ere alle Ordklasser gennemgaaede. 2 Stile ugentlig.

Tysk (3 Timer). Efter Rungs tyske Læsebog er læst p. 79—129; Simonsens Formlære; 1 Stil ugentlig.

Engelsk (2 Timer). Listows Ledetraad II. p. 30—74. De danske Stykker fra 20—54 ere oversatte mundtlig og tildels skriftlig. Rosings Formlære til de uregelmæssige Verber.

Historie (3 Timer). Efter Kofod er læst fra Perserkrigene til de puniske Krige, efter Koch fra Valdemar Seirs Død til Enevoldsmagtens Indførelse.

Geografi (2 Timer). Asien, Afrika, Amerika, Australien, efter Erslevs Nr. 3.

Religion (2 Timer). Bibelhistorien fra Saul til Kristi første Fremtræden som Profet, og Troens første og anden Artikel efter Balslevs Bøger. Nogle Salmer ere lærte.

Naturhistorie (2 Timer). Fuglene, Krybdyrene, Padderne og Bløddyrene efter Feddersens mindre Lærebog. Indledningen til Strøms Planteriget er gennemgaaet.

Mathematik (3 Timer). De tre første Regningsarter efter Steen; Indledningen til Plangeometrien efter Mundt.

Regning (3 Timer). Efter Hansens Regnebog Nr. 2 er indøvet fra Multiplikation med Brøk til Decimalbrøk. 1 Time Hovedregning.

Skrivning (3 Timer). Fischers Forskriftsbøger 1ste, 2det og 3die Hefte ere benyttede.

Tegning (2 Timer). Helstedes Tegnehefter samt Fortegninger have været benyttede.

Gymnastik (2 Timer).

Sang (1 Time). Boiesens Sangbog.

Fransk (1 Time). Ahns Læsebog har været benyttet.

IV Klasse b.

Dansk. Som i IV a.

Tysk (3 Timer). Efter Rung er læst p. 39—83; efter Simonsens Formlære er læst Substantiver, Adjektiver, Pronominer, regelmæssige og tildels uregelmæssige Verber.

Engelsk (2 Timer). Listows Ledetråd II. p. 1—58; de danske Stykker p. 1—13 ere oversatte mundtlig paa Engelsk.

Historie (3 Timer). Som i IV. a.

Geografi (2 Timer). Efter Erslevs Nr. 3 læst Europa fra Frankrig af.

Religion (2 Timer). Som i IV. a.

Naturhistorie (2 Timer). Fugle, Krybdyr, Pad-der, Fisk efter Feddersens mindre Lærebog.

Regning (4 Timer). Efter Hansens Regnebog er indøvet Brøk. 2 Timers Hovedregning.

Skrivning.

Tegning.

Gymnastik.

Sang.

Fransk.

} Som i IV. a.

III Klasse.

Dansk (6 Timer). Wulffs Læsebog II. er benyttet til Oplæsning og Analyse. De 4 første Ordklasser lærte efter sammes Sproglære. 2 Stile ugentlig.

Tysk (3 Timer). Listows Elementarbog p. 22—65. Til Øvelse i at oversætte fra Dansk er gennemgaaet p. 22—40. Substantiverne, Adjektiverne og Pronominernes Deklination er indøvet.

Engelsk (2 Timer). Alle de engelske Stykker i Listows Elementarbog ere læste.

Historie (2 Timer). Efter Kofod er læst forfra indtil Perserkrigene, efter Koch forfra til Magnus den Gode.

Geografi (2 Timer). Hele Rosings Geografi for Begyndere.

Religion (2 Timer). Den gamle Pagts Historie til Rigets Deling samt nogle Skriftsteder efter Balslevs Bøger. Salmer ere lærte.

Naturhistorie (2 Timer). Pattedyrene og Indledningen til Fuglene efter Feddersens mindre Bog.

Regning (5 Timer). Indøvet benævnte Tal efter Hansens Regnebog I, samt begyndt paa Brøk. 2 Timer Hovedregning.

Skrivning (4 Timer). Fischers Forskriftsbøger 1ste og 2det Hefte ere benyttede.

Tegning (2 Timer). Helstedes Tegnehefter I. og II. ere benyttede.

Gymnastik (2 Timer).

Sang (1 Time). Boiesens Sangbog.

II Klasse.

Dansk (5 Timer). I Wulffs Læsebog II. er læst p. 1—107; udenad er lært Digtene 1, 2, 24, 29, 30 og 33; Eleverne ere øvede i at kjende Ordklasserne og de simple Sætninger. Retskrivning efter Diktat 2 Gange om Ugen.

Tysk (2 Timer). Listows Elementarbog p. 1—36, p. 1—28 tillige de danske Stykker. Substantivernes og Adjektivernes Deklination.

Historie (2 Timer). Efter Erslevs Fædrelandshistorie er læst forfra til den oldenborgske Stamme.

Geografi (2 Timer). Europa indtil Schweiz efter Rosings Geografi.

Religion (2 Timer). Den nye Pagts Historie til Aandens Udgydelse efter Balslevs Bog. Salmer ere lærte.

Regning (6 Timer). Ubenævnte Tals Division og benævnte Tals Addition, Subtraktion og Multiplikation efter Hansens Bøger.

Skrivning (5 Timer).

Gymnastik (3 Timer).

Sang (1 Time). Bredsdorffs Sangbøger.

I Klasse.

Dansk (7 Timer). Wulffs Læsebog II. p. 1—92; af Digtene ere 15 lærte udenad; Eleverne ere øvede i Afskrivning efter Bog.

Historie (1 Time). De vigtigste Træk af den nordiske Gudelære og Sagnhistorien ere gennemgaaede ved mundtlig Fortælling.

Geografi (1 Time). Danmark med de nordlige Bilande efter Kortet.

Religion (3 Timer). Det gamle Testamente efter Balslevs Bibelhistorie.

Regning (6 Timer). De 4 Regningsarter i ubenævnte Tal.

Skrivning (6 Timer).

Sang (1 Time).

Gymnastik (3 Timer).

Af Fornøielser har Skolen havt et Bal i December, en lille Maskerade i Skolens Gymnastiksal i Fastelavnen og en Skovtour paatænkes i indeværende Maaned:

For at give Eleverne Lyst til Legemsøvelser, som ere af saa stor Betydning for Legemets Udvikling, afholdtes før Paasken en Prøve i Gymnastik, hvor Belønninger uddeltes til følgende Elever:

V Kl.: J. Langballe fik Ingemanns Valdemar Seir.

— S. P. Jørgensen — Søofficeren af Maryat.

IV Kl.: Th. Jørgensen — Ingemanns Kunuk og Naja.

— A. Sørensen — En Lommebog.

— J. O. Rasmussen — En Portemonaie.

- III Kl.: F. Blichfeldt fik Maries Hændelser.
 — Chr. Juncher — En Lommekniv.
 — R. Rasmussen — En dito.
 II Kl.: O. Berg — Illustreret Børneblad.
 — C. Haurbach — En Tegneæske.

Jeg vil ved samme Leilighed gjøre Forældrene opmærksomme paa, at for Fremtiden bliver ingen Elev fritagen for Gymnastikundervisningen, medmindre han medbringer Lægeattest for, at han ikke kan taale Legemsøvelser.

Skolebetalingen.

Denne vil fra næste Skoleaars Begyndelse blive saaledes:

V Kl. a	11	Kroner	maanedlig.
V - b	10	—	—
IV - a	9	—	—
IV - b	8	—	—
III -	7	—	—
II -	6	—	—
I -	5	—	—

For to Brødre gives 1 Kr. Moderation om Maaneden, for tre 2 Kr. og for fire 3 Kr.

Endvidere betaler hver Elev (ogsaa Gratisterne) ved Udgangen af November 4 Kr. i Lyse- og Brændepenge.

Dels paa Grund af de dyre Tider og da navnlig paa Grund af, at det Tilskud til Skolen, som jeg havde ventet af Regjeringen, blev mig nægtet, ser jeg mig fra næste Skoleaars Begyndelse nødt til at forhøie Skolepengene som oven anført i de øverste Klasser. Jeg kunde ganske vist indvinde de Penge, som jeg vil tjene derved, paa anden Maade, navnlig da ved at holde billige Lærere, men jeg er overbevist om, at Forældrene lige saa lidt som jeg

selv vilde være tilfredse med, at give lavere Skolepenge og deres Børn saa intet lærte. Jeg er derfor overbevist om, at de Forældre, der paa nogen Maade have Raad dertil, med Glæde ville give den Krone mere om Maanedens; de Forældre derimod, som ikke paa nogen Maade kunne afse mere end de allerede gjøre til deres Børns Undervisning, vil jeg indstændig bede om personlig at henvende sig til mig; jeg skal da med Glæde lempe mig saa meget efter dem som muligt.

Naar jeg aldeles ingen Fripladser eller nedsat Betaling gav, kunde jeg endda nøies med de tidligere Skolepenge, men man kan i en Skole ikke godt nægte uformuende Forældre, der have begavede Sønner, at optage dem enten aldeles frit eller for nedsat Betaling, og jeg skal heller ikke gjøre det, saalænge det paa nogen Maade er mig muligt. For at Forældrene kunne se, hvormeget jeg paa denne Maade giver bort, skal jeg her fremstille, hvorledes Forholdet stiller sig for Øieblikket; det vil heraf ses, at omtrent en Femtedel af Skolens Elever enten have Friplads eller gaa for nedsat Betaling.

Fri Skolegang og Skolegang for nedsat
Betaling have:

				Eftergivet maanedlig Betaling.	
I	V Klasse	—	5 Elever	—	39 Kr. 75 Øre,
-	IV	—	6	—	28 - „ —
-	III	—	4	—	15 - 10 —
-	II	—	2	—	10 - 50 —
-	I	—	4	—	8 - 16 —
21 Elever				101 Kr. 51 Øre.	

Dette giver for 1 Aar 1218 Kr. 12 Øre; heraf faar jeg af Byraadet 250 Kr., der bliver altsaa endnu tilbage 968 Kr. 12 Øre, som jeg selv giver til Understøttelse af

trængende Elever, og det er altsaa ikke saa ganske lidt. Men det er imidlertid Udgifter, som jeg nu engang véd, at jeg har. Langt værre stiller Forholdet sig med Hensyn til de Elever, hvis Forældre skulle betale Skolepenge, men enten helt undlade dette, eller ialfald kun engang imellem betale et lille Afdrag. Jeg skal med Hensyn hertil tillade mig at anføre, hvad en anden privat Skolebestyrer for nylig har udtalt i sit Skoleprogram, idet jeg i Et og Alt fuldstændig tiltræder hvad han har udtalt. Han har først ligesom jeg gjort Rede for, hvad han giver bort til trængende Elever og siger dernæst:

„Jeg har fundet det fornødent at gjøre opmærksom paa dette, for at ingen skal tro, at det er personlig Gnieragtighed fra min Side, naar jeg ofte maa sige nei til Begjæringer om Fripladser, og naar jeg herved tillader mig at meddele, at jeg for Fremtiden vil forholde mig langt bestemtere end hidtil ligeoverfor dem, der bemægtige sig Skolens Fripladser ved uden videre at undlade at betale. Det er naturligvis i Almindelighed — dog ikke udelukkende — Folk, der ere i meget smaa Kaar, med hvem dette hænder, og jeg har saa godt som altid stiltiende ladet det gaa, og kun i et enkelt Tilfælde, hvor der var andre Omstændigheder forbundne dermed, af den Grund forlangt en Discipel fjernet; men jeg anser mig forpligtet til at gjøre det i Fremtiden; thi jeg er ikke ene Part i Sagen; men dels gaaer det ud over Skolens Lærere, dels over andre værdige trængende Disciple, der maa vente paa Fripladser, fordi disse undertiden abonneres af hele Familier, der, fordi jeg stiltiende har fundet mig i, at en gik i Skolen uden at betale, paalægge denne en Forsørgelsespligt for hele Familien. Et andet Tilfælde er, at Forholdene for en Discipel pludselig forandres, f. Ex. naar han mister sin Forsørger, og der ikke er nær

Slægt eller Venner, der have Evne og Villie til at tage sig af ham; i dette Tilfælde har jeg, saavidt jeg mindes, altid af egen Drift tilbudt fri Undervisning.“

For dem, der maaske kunde synes, at Skolebetalingen er for høi, skal jeg som Sammenligning tillade mig at anføre, at i Latinskolerne ere Skolepengene i de laveste Klasser 10 Kr. og i de høieste 12 Kr. om Maaneden, og at desuagtet Randers Latinskole kræver et Tilskud, efter hvad der er sagt i Rigsdagen, af 40,000 Kr. om Aaret, medens min Skole faaer et Tilskud af 250 Kr. Jeg tror saa ikke at nogen med Billighed kan forlange, at Skolepengene hos mig kunne være lavere, hvis Skolen overhovedet skal kunne være istand til at opfylde sine Forpligtelser og føre Eleverne til det Maal, som den har sat sig.

Afgangs- og Aarsprøver for 1877.

Skriftlig Afgangsprøve.

Fredagen den 29de Juni.

- Kl. 8. Bunden dansk Opgave.
- 3. Regneopgave Nr. 1.

Lordagen den 30te Juni.

- Kl. 8. Fri dansk Opgave.
- 3. Regneopgave Nr. 2.

Mundtlig Afgangsprøve.

Mandagen den 2den Juli.

- Kl. 8. Matematik.
- 11. Tysk.
- 2. Geografi.

Tirsdagen den 3die Juli.

- Kl. 8. Historie.
- 10. Naturhistorie.
- 12. Dansk.

Paa Ministeriets Vegne ville Dhrr. Professor Holm og Dr. Zeuthen deltage i Censuren, og paa Amtsskoledirektionens Overlærer Mørch.

Skriftlig Aarsprøve.

Torsdagen den 28de Juni.

- Kl. 8. V Klasse. Mathematiske Opgaver. B. V.
- 2. V — Tysk Stil. H. R.

Fredagen den 29de Juni.

- Kl. 8. V Klasse: Dansk Stil, B. H.; IV Klasse a: Regning, V. B.
- 2. V — Regning, V. B.; IV — Dansk Stil, S. B.

Tirsdagen den 10de Juli.

- Kl. 8. V Klasse: Religion, B. R.; II Klasse: Hovedregning, S. V.
 - 11. IV — a: Engelsk, R. V.; IV — b: Tysk, H. B.
 - 3. IV — a: Dansk, S. B.; III — Tysk, R. H.
 - 5. V — Geometri, B. V.

Onsdagen den 11te Juli.

- Kl. 8. III Klasse: Religion, B. S.; V Klasse: Tysk, H. R.
 - 11. II — Religion, B. S.; I — Religion, R. V.
 - 3. V — Engelsk, R. S.; IV — a: Matematik, B. V.

Torsdagen den 12te Juli foretages Censuren og Omflytningen i Klasserne. Fredagen den 13de Kl. 10 prøves de nye Elever. Samme Dags Eftermiddag Kl. 5 bekendtgøres Udfaldet af Afgang- og Aarsprøven samt Omflytningen i Klasserne for Eleverne; herefter tager Sommerferien sin Begyndelse.

Onsdagen den 15de August Kl. 10 prøves de nye Elever, der ikke møde den 13de Juli; samme Dags Eftermiddag Kl. 2 møde alle Eleverne for at begynde det nye Skoleaar.

Til at overvære den mundtlige Del af Prøverne samt Offentliggjørelsen af sammes Udfald indbydes herved Elevernes Forældre og Værger samt alle, som have Interesse for Skolen og dens Virksomhed.

Randers private Realskole, i Juni 1877.

H. St. Helms.

